

TRADUCCIONES PARA O GALEGO EN FORMATO LIBRO DURANTE O ANO 1999

Gonzalo Constenla Bergueiro
Universidade de Vigo

No ano 1999 produciuse un descenso no número de títulos traducidos, en paralelo co número global de libros editados no noso idioma (700 títulos, en contraste cos 1.068 do ano 1998 e fronte á forte competencia dos case 35.000 do español).

Por xéneros literarios, a literatura infantil e xuvenil volve ser, un ano máis, a que máis títulos achega aínda que, infelizmente, cae tamén en número, coa cantidade máis baixa dos cinco últimos precedentes, rompendo así cunha tendencia continua á alta e que facía que o seu número fose sempre superior ó de tódolos demais xéneros xuntos. Isto xa non se produce este ano, o cal explica o baixón xeral ó que antes aludiamos e que se torna aínda máis grave se considerámo-lo decisivo papel que cumpre este xénero na consolidación de futuros lectores e lectoras. Polo demais, o teatro mantén a súa oferta respecto ó ano anterior, a poesía cae á metade e o ensaio e a narrativa para adultos incrementan lixeiramente a súa presenza.

Tocante á lingua dos orixinais, que non coincide en tódolos casos coa lingua da que se traduce de feito, algúns dos títulos, sobre todo os das literaturas clásicas, vertéronse a través dunha terceira lingua –case sempre o español– hai este ano unha continuidade na lista de obras, que segue estando liderada polo francés, seguida a curta distancia polo inglés e co español en terceiro lugar. A novidade deste ano é, sen dúbida, a presenza das literaturas clásicas grega e latina que, de considerármolas xuntas, compartirían o liderado co francés. Notable é tamén a presenza do italiano, o catalán e o alemán e ínfima a do portugués, idioma que achegara o ano pasado un considerable número de títulos.

Por editoriais, Galaxia distinguiuse este ano polo seu número de traducións, seguida de Xerais, aínda que ningunha delas achegue títulos en tódolos xéneros; á primeira fáltalle representación no teatro e ten presenza maio-

ritaria na narrativa para adultos e á segunda, no ensaio, aínda que achega o número maior de títulos en literatura infantil e xuvenil, a pouca distancia da propia Galaxia. O terceiro lugar esta ocupado por unha editora de Arteixo, Xuntanza Editorial, nova no eido das traducións ó galego, iniciativa que saudamos, e que entra con moito pulo, sobre todo no ensaio e o teatro –que encabeza en número de achegas– aínda que cunha oferta exclusiva de literatura grecolatina. Xa a bastante distancia, sitúanse Laiomento, Rodeira e Kalandraka, a primeira con títulos de narrativa e ensaio e as outras dúas coa súa especialidade en infantil e xuvenil. Os restos repártense moi equitativamente entre Edicións do Castro, Xunta de Galicia, Ir Indo, Lea, TrisTram, Espasa, Toxosoutos, Espiral Maior, Edicións Positivas, Anaya e Everest.

Por xéneros, a narrativa para adultos ofreceunos en 1999 cinco grandes títulos da literatura francesa da man doutros cinco autores consagrados das letras galas: Jean Paul Sartre (*As palabras*), Madeleine Bourdouxhe (*A muller de Gilles*), Guillaume Apollinaire (*O poeta asasinado*), dun outro clásico da literatura universal, Voltaire (*Cándido*) e Marguerite Yourcenar (*Memorias de Hadrián e Cadernos de notas*). As literaturas catalana, italiana, alemana e inglesa, por medio de autoras e autores tamén consagrados, están así mesmo presentes na oferta narrativa deste ano: *Viaxe a Galicia* (Josep Pla), *O barón rampante* (Italo Calvino), *Afirma Pereira* (Antonio Tabucchi), *Siddharta* (Herman Hesse), *Contos* (Jack London) ou *Un verán en Galicia* (C. Gasquoine Hartley). Así mesmo, as propostas narrativas deste 1999 inclúen tamén, entre outras, unha tradución das *Fábulas* de Esopo, *O lai de Graelent* e *A castelá de Vergy*, *O galeón das Illas Cíes* (Josep Lorman), ou unha colectánea de relatos populares bretóns, *Contos pilleirentos*.

A cativa presenza de poesía traducida ó galego neste ano trouxo propostas ben diferentes: así, por exemplo, a literatura latina viuse representada por Marcial (*Epigramas*) e a literatura alemana está presente con dúas achegas contemporáneas: Ursula Heinze (*Credo*) e Durs Grünbein (*Zona gris á mañá*).

As propostas de literatura dramática traducidas ó galego teñen este ano unha convidada especial, a cultura clásica grecolatina, quen achega a maioría dos títulos: *Edipo rei* e *Electra* de Sófocles, as *Traxedias completas* de Esquilo, *As avespas* e *Lisístrata* de Aristófanes e *O asno de ouro*, de Apuleio. A literatura francesa está presente con Jean-Luc Lagarce (*Eu estaba na casa e agardaba que viñese a chuvia*) e a inglesa con *Vellos tempos* e *A festa de aniversario* (Harold Pinter).

A literatura clásica grecolatina é de novo a gran protagonista numérica nas traducións de ensaios, con dúas obras de Platón, *A república* e *Diálogos*, unha de Aristóteles, *A arte de persuasión ou cómo convencer coa palabra* e outra de Guillerme de Ockham, *Suma da lóxica*, que se complementan con outro clásico, esta volta pertencente á literatura francesa, *O contrato social* de Rousseau. Tamén do francés nos chegan as críticas reflexións contra o economicismo neoliberal do filósofo Gilles Châtelet en *Vivir e pensar coma os porcos*. Da inci-

tación á envexa e ao aburrimiento nas democracias-mercado xunto cos escritos de pensamento sobre a nova orde internacional e os modernos retos para as nacións sen Estado: *Patria ou Terra Nai? Ensaio sobre a Cuestión Nacional*, de Michael Löwy e *O nacionalismo na era tecnolóxica* de Xavier Durán. Para rematar, citaremos unha paradoxal achega que nos trouxo 1999 neste xénero do ensaio, neste caso do ensaio xornalístico: a tradución do español dun dos dous libros saídos da pluma do autor a quen se lle dedicou nese ano o Día das Letras Galegas, *Disto e do outro*, de Roberto Blanco Torres, paradoxo que, tendo en conta as circunstancias históricas en que se desenvolveu a vida do cuntiense, non supón ningunha contradición cos merecementos dun home inmoldado por defende-la causa da liberdade, do seu país e do noso idioma. O volume é unha colección de trinta e oito artigos, divididos en dúas partes, todos eles escritos cun estilo contundente e un léxico moi rico e variado, igual cós temas que desenvolve: política internacional, política estatal, Galicia, arte e literatura, emigración, etc.

Por último, os títulos infantís e xuvenís traducidos ó galego volven situarse no primeiro lugar canto a número, maioritario en cifras relativas aínda que xa non, por primeira vez, se temos en conta as cifras absolutas: como consecuencia, o xénero perde a metade da súa produción respecto ó ano pasado e a diminución sitúao nun lugar sen parangón no último decenio, pese a ser este unha modalidade cunhas saídas comerciais potencialmente óptimas, pola súa relación coa presenza do galego no ensino. Por outra banda, a heteroxeneidade de público ó que vai dirixido fai que o xénero se converta no máis variado de todos. Así pois, para os máis picariños da casa houbo títulos como *O canguro*, *O crocodilo*, *O elefante*, *Ra e pato*, *Ra e porco*, *A cama*, *a bolboreta e o paxariño*, *A miña veciña é una bruxa*, *Rei Kabul*, *Os negocios do señor gato* ou *Tarzán*. Para a rapazada que se sitúa no tramo medio de idade, este ano chegaron títulos como *Alexandra*, *O camiño da fraga*, *O gol imposible* ou *Tralo último dinosauro*. Finalmente, o público xuvenil e mesmo adulto é o destinatario de libros como *Ionqui* (Melvin Burgess), *Silencio no corazón* (Jaume Cela), *O caderno de agosto* (Alice Vieira), *Normal, diferente* (Kristina Dunker) ou *Drácula* (Abraham Stoker).

Listado bibliográfico

1. Narrativa

- ALMAZÁN, V., *Galicia. Breviario para o galego ausente*, Trad. de Leandro García Bugarín [español], Vigo, Galaxia, 1999.
- *Disto e do outro. Antoloxía*, Introducción, escolma e tradución de Xesús Carballo Soliño [español], Vigo, Galaxia, 1999.
- BLIXEN, K.; PERKINS, C. e PARDO BAZÁN, E., *Fenda, loucura e morte*, Trad. de María Xosé Queizán [varios], Vigo, Xerais, 1999.

- BOURDOUXHE, M., *A muller de Gilles*, Trad. de Alberto Allegue [francés], Santiago de Compostela, Laiovento, 1999.
- Contos pilleirentos bretóns (II)*, Trad. de Azimut Traductores, Noia, Toxosoutos, 1999.
- ESOPO, *Fábulas*, Trad. de Xoán Carlos Domínguez Alberte [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- HESSE, H., *Siddharta*, Trad. de Franck Meyer [alemán], Vigo, Galaxia, 1999.
- Mulleres fronte ó século XX: Traduccións ó galego de narracións femininas en lingua inglesa*, Trad. de T. Nandín Vila, A. B. López Pérez, M. Estévez Saa, J. M. Estévez Saa e Cristina Blanco [inglés], Santiago de Compostela, El Correo Gallego, 1999.
- O lai de Graelent. A castelá de Vergy*, Trad. de Manuel García Fernández [francés], Vigo, Xunta de Galicia/Galaxia, 1999.
- PLA, J., *Viaxe por Galicia. De Ribadeo a Tui*, Trad. de Leandro García Bugarín [catalán], Vigo, Galaxia, 1999.
- SARTRE, J-P., *As palabras*, Trad. de Dulce Mª Fernández Graña & Fraçois Davó. [francés], Laiovento, Santiago de Compostela, 1999.
- STOKER, B., *Drácula*, Trad. de Xela Arias Castaño [inglés], Vigo, Xerais, 1999.
- TABUCCHI, A., *Afirma Pereira*, Trad. de Dolores Martínez Torres [italiano], Vigo, Galaxia, 1999.
- VOLTAIRE, *Cándido ou o optimismo*, Trad. de Henrique Harguindey [francés], Vigo, Xerais, 1999.
- YOURCENAR, M., *Memorias de Hadrián*, Trad. de Ánxela Gracián [francés], Santiago, Positivas, 1999.

2. Poesía

- APOLLINAIRE, G., *O poeta asasinado*, Trad. de Alberte Allegue [francés], Santiago de Compostela, Laiovento, 1999.
- ALPERA, L., *Toronxa de cel de novembro. Laranxa de ceo de novembro. Antoloxía poética bilingüe*, Trad. de Xosé Luís Méndez Ferrín [catalán], Benicull de Xuquer, 7 i Mig Edicions.
- GRÜNBEIN, D., *Zona gris á mañá*, Trad. de Franck Meyer [alemán], Vigo, Xerais, 1999.
- HARTLEY, C. G., *Un verán en Galicia*, Trad. de Xosé Mª Gómez Clemente [inglés], Vigo, Galaxia, 1999.
- HEINZE, Ú., *Credo. Gedichte. Poemas*, Trad. de Ramón Lorenzo [alemán], Sada, Castro, 1999.
- SACRÉ, J., *Labrego coma (cinco veces)*, Trad. de Emilio Araújo [francés], Santiago de Compostela, Noitarenga, 1999.
- WALCOTT, D., "Signos e outros poemas", Trad. do inglés de Manuel Outeiriño. *A Trabe de Ouro* 38 (abril-xuño 1999), pp. 247-261.

3. Dramática

- APULEIO, *O asno de ouro*, Trad. de Manuel Quintáns Suárez [latín], Laracha, Xuntanza, 1999.
- ARISTÓFANES, *As avespas. Lisístrata*, Trad. de María Teresa Monteagudo Cabaleiro [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- ESQUILO, *Traxedias completas*, Trad. de Xoán Carlos Rodríguez Pérez [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- LAGARCE, J-L., *Eu estaba na casa e agardaba a que viñese a chuvia*, Trad. de Iolanda Ogando, Noemí Pazó e Dolores Vilavedra [francés], Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 1999.
- PASCUAL, I., *Holliday Aut*, Trad. de Xosé Manuel Pazos [español], *Revista Galega de Teatro* 21. Separata.
- PINTER, H., *Vellos tempos. A festa de aniversario*, Trad. de Manuel F. Vieites [inglés], Vigo, Xerais, 1999.
- ROSTAND, E., *Cyrano de Bergerac*, Trad. e versión de Paulino Pereiro e Francisco Pillado [francés], A Coruña, Bahía Edicións, 1999.
- SÓFOCLES, *Edipo rei*, Trad. de María Fe González Fernández [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- *Electra*, Trad. de José Antonio Rodríguez Blanco [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- STRINDBERG, A., *A señorita Xulia*, Trad. de Iolanda Ogando [alemán], A Coruña, Deputación da Coruña, 1999.
- Tres pezas cómicas medievais*, Trad. de Henrique Harguindey Banet [francés], A Coruña, Universidade da Coruña, 1999.

4. Ensaio

- ARISTÓTELES, *O arte da persuasión ou como convencer coa palabra*, Trad. de Manuel Quintáns Suárez [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- BLANCO, R., *Disto e do outro*. Introducción, escolma e traducción de Xesús Carballo Soliño [español], Vigo, Galaxia, 1999.
- DURÁN, X., *O nacionalismo na era tecnolóxica*, Trad. de Antón G. Garazo [catalán], Santiago, Laiovento, 1999.
- LOWY, M., *Patria ou terra nai? Ensaio sobre a cuestión nacional*, Trad. de Xosé Manuel Beiras, Antonia e Estrella Tato Fontañina [francés], Santiago de Compostela, Laiovento, 1999.
- PLATÓN., *A república*, Trad. Xurxo Sierra Veloso e X. C. Rodríguez Pérez [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- *Diálogos*, Trad. de Xurxo Sierra Veloso [grego], Laracha, Xuntanza, 1999.
- ROUSSEAU, *O contrato social*, Trad. de Rebeca Quintáns López [francés], Laracha, Xuntanza, 1999.
- WILLIAM OF OKCHAM, *Suma de lóxica*, Trad. de Xosé Calviño Pueyo e Xosé Mª Liñeira Reboredo [latín], Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 1999.

5. Infantil e xuvenil

- ALFONSECA, M., *Tralo último dinosaurio*, Trad. de Pilar Saborido [español], A Coruña, Rodeira, 1999.
- ANDERSEN, H. C., *A princesa e o chícharo*, Trad. e adapt. de Xoán Couto [alemán], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- *A vendedora de mistos*, Adapt. e trad. de Mª Dolores Hermida [alemán].
- *Contos de Andersen*, Trad. de Xavier Rodríguez Baixeras [alemán], Vigo, Xerais, 1999.
- *O patíño feo*, Trad. de Manuela Rodríguez Lorenzo [alemán], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- *O reiseñor*, Adapt. de Alicia Suárez [alemán], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- BARTLETT, T. C., *As clases de tuba*, Trad. de Eva Mejuto [inglés], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- BORDONS, P., *A miña veciña éche unha bruxa*, Trad. de Pablo Quintá [español], A Coruña, Rodeira, 1999.
- BURGESS, M., *Ionqui*, Trad. de María Reimóndez Meilán [inglés], Vigo, Xerais, 1999.
- CALVINO, I., *O barón rampante*, Trad. de Silvia Gaspar [italiano], Vigo, Xerais, 1999.
- CANO, C., *¿Onde está o nariz de Pinocho?*, Trad. de Damián Villalaín [catalán], Vigo, Galaxia, 1999.
- CASTRO, L., *¡Alguén roubou a lúa!*, Trad. de Susana Fernández de Gabriel [español], Vigo, Galaxia, 1999.
- CELA, J., *Silencio no corazón*, Trad. de Leandro García Bugarín [catalán], Vigo, Galaxia, 1999.
- DUNKER, K., *Normal, diferente*, Trad. de Susana Fernández de Gabriel & Franck Meyer [alemán], Vigo, Galaxia, 1999.
- GHERARDI, N. (adapt.), *O elefante*, Trad. de Daniel Rozados Grela [italiano], Vigo, Galaxia, 1999.
- GÓMEZ, C., *O camiño da fraga* [español], A Coruña, Rodeira, 1999.
- GONZÁLEZ, Mª D., *Aínda nada* [español], A Coruña, Rodeira, 1999.
- GREINIEC, M., *¿A que sabe a lúa?*, Trad. de Carme Barreiro [alemán], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- GRIMM, V. e J., *Os catro amigos*, Trad. e adapt. de Xoán Couto [alemán], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- JACOB, M., *Historia do rei Kabul I e do pinche Galván*, Trad. de Henrique Harguindey Banet [francés], Vigo, Ir Indo, 1999.
- KESSLER, *Roberto di que*, Trad. de Henrique Harguindey [francés], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- LOBEL, A., *Contos de ratiños*, Trad. de Xosé Manuel González [inglés], Pontevedra, Kalandraka, 1999.

- LORMAN, J., *O galeón das illas Cíes*, Trad. de María Dolores Martínez Torres [catalán], Vigo, Galaxia, 1999.
- MIRANDA, A., *A cama, a bolboreta e o paxariño* [español], Sada, Edicións do Castro, 1999.
- ORMAZÁBAL, J., *O paxaro no corno do touro*, Trad. de Damián Villalaín [éuscaro], Vigo, Galaxia, 1999.
- PEDROLO, M., *Círculo vicioso*, Trad. de Leandro García Bugarín [catalán], Vigo, Galaxia, 1999.
- *Xogo sucio*, Trad. de Leandro García Bugarín [catalán], Vigo, Galaxia, 1999.
- PERRAULT, *O gato con botas*, Trad. e adapt. de Xosé Ballesteros, Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- PERROUD, B., *Filiberto e o xastre de sombras*, Trad. de Xosé Manuel González & Marisa Núñez [francés], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- RODARI, G., *Gramática da fantasía. Introducción á arte de contar historias*, Trad. de Silvia Gaspar [italiano], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- *Os negocios do señor Gato*, Trad. de Silvia Gaspar [italiano], A Coruña, Anaya.
- RYAN, S., *O calasas, o curuxas e a pantasma*, Trad. de Adolfo Carbón Gómez [inglés], Vigo, Ir Indo, 1999.
- SALINGER, J. D., *O vixía no centeo*, Trad. de Xosé Ramón Fernández Rodríguez [inglés], Vigo, Xerais, 1999.
- SÁNCHEZ, E., *O sol* [español], A Coruña, Rodeira, 1999.
- SAVALL, M. A., *Hoxe cumpro seis anos*, Trad. de Damián Villalaín [español], Vigo, Galaxia, 1999.
- SERNA, A., *Teatro para nenos*, Trad. de G. Freiría [castelán], Madrid, Edicións Sálvora, 1999.
- VELTHUIJS, M., *Ra e pato* [inglés], Vigo, Xerais, 1999.
- *Ra e porco* [inglés], Vigo, Xerais, 1999.
- VIEIRA, A., *Caderno de agosto*, Trad. de Anxo Angueira [portugués], Vigo, Xerais, 1999.
- VOLTZ, C., *¿Aínda nada?*, Trad. de Xoán Couto [francés], Pontevedra, Kalandraka, 1999.
- WALT DISNEY, *Tarzán*, Trad. de Irene Penas Murias [español], A Coruña, Everest.

6. Traducción non literaria

- AA.VV., *Alfonso Sucasas*, Trad. de Xosé Fuentes Alende [español], Pontevedra, Museo de Pontevedra, 1999 [pintura].
- AA.VV., *Arte africana: a terceira dimensión*, Trad. de Carme Nogueira [español], Santiago de Compostela, Fundación Eugenio Granell, 1999 [pintura].
- AA.VV., *Fisuras na percepción: 25 Bienal de Arte de Pontevedra*, Trad. de Xosé

- Fuentes Alende [español e portugués], Pontevedra, Servicio de Publicacións da Deputación Provincial de Pontevedra [belas artes].
- AA.VV., *Identidade e volume: a escultura en México, 1910-1950*, Trad. de Xosé Fuentes Alende [español], Pontevedra, Museo de Pontevedra, 1999 [escultura].
- AA.VV., *O mar. Exposición bibliográfica: Escolma. Fondos do Museo de Pontevedra*, Trad. de Xosé Fuentes Alende [español], Pontevedra, Museo de Pontevedra, 1999 [exposicións].
- Formión*, Trad. de Julio Ángel Parada Yáñez [latín], Santiago de Compostela, Edicións Lea, 1999 [ciencias do teatro].
- IVAM, *Luis Seoane (1910-1979)* [español], Valencia, Generalitat Valenciana, 1999 [pintura].
- MAYR, E., *Historia do pensamento biolóxico: diversidade, evolución, herdanza*, Trad. de Emilio Valadé del Río [inglés], Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, 1999 [bioloxía].
- MERITXELL, M., *Así é a declaración universal dos dereitos humanos*. [catalán], Barcelona, Editorial Mediterrània, 1999 [dereito].
- Persa*, Trad. de Julio Ángel Parada Yáñez [latín], Santiago, Edicións Lea, 1999 [ciencias do teatro].
- SAN ILDEFONSO, B., *Ramón Rivas, 1930-1996*, Trad. de Xosé Fuentes Alende [español], Pontevedra, Museo de Pontevedra, 1999 [pintura].
- TILVE, M. Á. (coord.), *Novos valores 99: certame de artes plásticas. Obra seleccionada*, Trad. de Xosé Fuentes Alende [español], Pontevedra, Museo de Pontevedra, 1999 [artes plásticas].
- TORRAS, L., *Colección Torras: Concello de Vigo* [español], Vigo, Concello de Vigo, 1999 [pintura].